Narnia
Prins Caspian
C.S.LEWIS

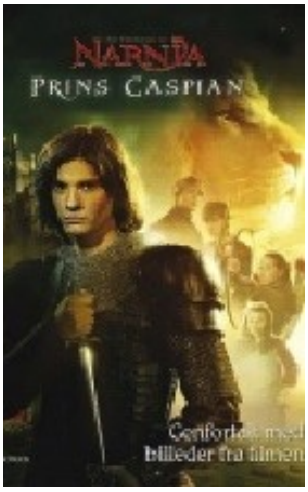

Kommentarer af Louis Nielsen
Kristent Perspektiv 1999 – 4 og 2000 -1

Dette er første artikel af to om C. S. Lewis' Narnia-bog »Prins Caspian«.

Lewis' oprindelige titel til dette andet Narnia eventyr var "Drawn into Narnia", som han omdøbte til "A Horn in Narnia", da forlæggeren ikke kunne godkende den først foreslåede titel. Det blev til "Prins Caspian", da forlæggeren til Lewis' store fortrydelse heller ikke kunne godtage det andet forslag.

Historien i "Prins Caspian" foregår mange århundreder efter, at børnene første gang var i Narnia - men, efter tiden i deres verden, kun et år efter deres første møde med Narnia. De kaldes til Narnia af dronning Susans horn, som prins Caspian lader lyde, da landets sande indbyggere midt i en borgerkrigs tumult er i yderste fare.

Landet har inden da i umindelige tider været underlagt en fremmed magt, og næsten ethvert minde om dets tid- ligere liv er blevet undertrykt. Minderne lever kun videre hos nogle få mennesker, en lille gruppe talende dyr og nogle dværge, som lever en særdeles tilbagetrukket tilværelse, skjulte og ukendte for det store flertal af landets indbyggere. Skoven og naturen er heller ikke længere beåndet og rigtig levende, men død. Og slottet Cair Paravel, hvorfra Peter og hans søskende havde regeret som konger og dronninger, er blevet en ruin tilgroet og indelukket af vild natur.

Peter, Edmund, Susan og Lucy opholder sig på en grå, trist jernbanestation på vej til deres respektive kostskoler efter sommerferien. Den grå stemning omkring dem passer godt til stemningen i deres sind. C.S.Lewis var ingen ven af de traditionelle skoler[1], han havde selv så mange bitre minder fra den tid. Men pludselig kaldes de til, hvad der forekommer dem en ø, men som senere viser sig at være Narnia, endda omgivelser i Narnia de tidligere havde levet i, men som nu var forvandlet til ukendelighed. Her kan så historien begynde.

Dværgen Trumfe bliver reddet

Der er et væld af fine personskildringer i "Prins Caspian" og mange fine bemærkninger og betragtninger. Vi har allerede bragt et par stykker i vor første artikel (Kristent Perspektiv nr.1 1999, side 7 og 8).

Børnenes første møde med levende væsener i Narnia er med dværgen Trumfe, som de redder fra døden, da et par soldater vil sætte ham af på den "ø", hvor børnene opholder sig. Soldaterne vil overlade ham til "spøgelserne", som man siger der, hvor de kommer fra, fordi man mener, at "øen" er behersket af sådanne.

En meget stor del af fortællingen er Trumfes genfortælling af, hvad der er sket i Narnia alle disse mellemliggende år fortalt med prins Caspians ord, som Trumfe kort forinden har mødt. Prins Caspian er flygtet fra sin farbror, den onde Miraz, som tidligere har myrdet Caspians far, landets lovlige konge.

Trumfe er netop udsendt af Caspian og hans lille gruppe af forbundsfæller for at møde Aslan, eller hvem Aslan vil sende. Under den mission er det, at Trumfe bliver taget til fange.

Eventyret ifølge Lewis

Lewis skrev Narniafortællingeme, fordi han var overbevist om eventyrs værdi som formidler af evige sandheder ikke alene til børn, men også til voksne. Han skrev dem ikke som allegorier, men som rene eventyr.

"Kristen skønlitteratur er litteratur, der skrives af kristne" forklarer han i "Det er Kristendom". "Hvad der

trænges til", skriver han i et andet essay, "er ikke flere bøger om, hvad kristendom er, men bøger om andre emner skrevet af kristne med deres kristendom i behold".

Vi kan følgelig forvente, at Narnias verden indeholder afbildninger af kristne tankegange, og at nogle af skikkelserne i Narnia repræsenterer en kristen karakter, men det er ubevidst, for Lewis skrev sine fortællinger, for at børn (og deres forældre) skulle fryde sig over dem, og først derefter, for at man kunne lære af dem.

Det primære for ham er at fortælle gode eventyr. Til en ung beundrer skrev han: "Det jeg gør er ikke at repræsentere den virkelige kristne historie i symboler. Snarere tænker jeg:"Antag, at der findes en verden som Narnia, og at det er kommet i nød og trænger til frelse, og at Guds søn (eller "den store kejser hinsides havets søn") blev sendt for at frelse det, ligesom han blev sendt for at frelse vor verden - hvordan vil det foregå i Narnia og tage sig ud i Narnia?".

Narnias verden og vor verden

Derfor skal vi ikke lede efter detaljerede og eksakte paralleller mellem begivenhederne i Narnia og i vor verden. Narnia er en verden, som på en særlig måde har Aslans bevågenhed. Men rigerne rundt omkring Narnia er også underlagt Aslans magt. Narnia er ikke der, hvor Aslan kommer fra, men Aslan kommer og går i Narnia. Han er ikke hele tiden personligt nærværende, og der kan endda gå lange tider mellem, at han kommer.
Aslans eget rige er derimod transcendent og evigt. Narnia er kun "skyggelandet", en midlertidig og forgængelig verden, akkurat som vor verden. Aslan er også i den verden, børnene kommer fra, men der har han andre navne. Noget af det, børnene oplever i Narnia, er analogier til livet i den verden, de kommer fra. Analogier, som de kan lære af, og ved hvis hjælp de kan forstå de evige og transcendente ting.

I kristenhedens lange historie har der været lange perioder, hvor Kristus ikke synes særligt nærværende, og hvor Kristi folk lider og nærmest søger i hi - tider, hvor sandheden ikke ønskes, men undertrykkes og forfølges.

Hovedbudskabet i "Prins Caspian" synes at være det Guds folk oplever i sådanne perioder, hvordan sandheden og Guds folk overlever og sejrer, og om de valg mennesker stilles over for, når Aslan ikke er nærværende.

Men figurerne og landskabet og historien hører ikke hjemme i vor verden, men i Narnia, og forbindelsen til vor verden åbnes os gennem Peter, Edmund, Susan og Lucy og forbindelsen til den transcendente verden gennem Aslan, i Narnia den store gyldne løve, men i virkeligheden "Søn af Kejseren, hinsides havet".

Lighedspunkter med vort samfund

Overfører vi fortællingen i "Prins Caspian" til vor verden i tiden op til Lewis' død i 1956 og i årtierne derefter, så udviser den mange lighedspunkter med det åndsklima og de samfundsforhold, som har kendetegnet disse årtier, ja hele århundredet med det store og grumme diktatur i Nazi-Tyskland og hele tiden med sovjetkommunismen og kulturradikalismen og rationalismen i vest, som systematisk har nedbrudt troen hos de fleste. Det er de vilkår, kristne og sandhedselskende mennesker har haft at leve, og kæmpe under, rammende beskrevet side 61:

”Han (Caspian) lærte også en hel del ved at bruge sine egne øjne og ører. Som lille havde han tit spekuleret på, hvorfor han ikke brød sig om sin tante, dronning Prunaprismia; han indså nu, at det var, fordi hun ikke brød sig om ham. Det begyndte også at gå op for ham, at Narnia var et ulykkeligt land. Skatterne var høje, og lovene var strenge, og Miraz var en grusom mand.”

I en verden, hvor sandheden forties, argumenteres imod og bekæmpes, er mødet med nogle af "gammelnarnierne" velgørende, som f.eks. Caspians barnepige, grævlingen Trøffelsnuser, kentauren Glenstorm, vismanden Dr Cornelius, for ikke at tale om musen Rippitjip.

Barnepigen bliver sendt bort fra hoffet, da det går op for Miraz, at hun fortæller den unge prins om Narnia, til sidst i fortællingen ser vi hende som lærer for en flok aldeles umulige drenge, som Lewis skildrer som "griselignende". Men hun har ikke forandret sig det mindste, og da hun omsider møder Aslan, er det lutter fryd og gammen. Trøffelsnuser er nok et dyr, men han forbliver, hvad han altid har været:

”Jeg er et dyr, er jeg, og tilmed en grævling. Vi forandrer os ikke. Vi holder fast ved tingene. ”

Kentauren Glenstorm beskrives som "profet og stjernekigger". Han ved, hvad der er ved at ske:

"Længe leve kongen!", råbte han, "jeg og mine sønner er beredt til krig. Hvornår skal slaget stå?" Indtil nu havde hverken Caspian eller de andre for alvor tænkt at føre krig. De havde måske haft nogle svævende forestillinger om at angribe et par menneskegårde eller et jagtselskab, hvis et sådant vovede sig for langt ind i den sydlige ødemark. Men ellers havde de kun tænkt sig at leve afsondret i skove og huler og forsøge at genopbygge det gamle Narnia i hemmelighed. Da Glenstorm havde talt, blev de alle sammen pludselig meget mere alvorlige. "Mener du en rigtig krig - for at fordrive Miraz fra Narnia? spurgte Caspian. "Hvad ellers?" sagde kentauren. "Hvorfor skulle Eders Majestæt ellers gå klædt i ringbrynje og bære sværd ved siden?". "Men kan det lade sig gøre, Glenstorm?"spurgte grævlingen. "Tiden er moden", sagde Glenstorm. "Jeg iagttager himlen, grævling, for det er mit hverv, ligesom det er dit at huske".

Det er godt og vigtigt, ikke mindst i frafalds- og opløsningstider, at kirken har mænd og kvinder, der har Guds ord i hjerterne, men det er også afgørende, at den har mænd med profetisk gave, som kan tyde og tolke Guds ord og anvende det på "tid og tider". Afgørende, at kirken ved sig kaldet til at "at kæmpe for den tro, som en gang for alle er overdraget de hellige", at "den løfter troens skjold, griber frelsens hjelm og Åndens sværd", og at kirkens ledere "tager vare på sig selv og på hele hjorden"[2].

Nye kræfter i Aslans nærhed

”At sove under stjernerne, kun at drikke kildevand og hovedsagelig at leve af nødder og vilde frugter var en sær oplevelse for Caspian, der havde været vant til en seng med silkelagener i et gobelinprydet gemak på slottet, til måltider serveret på guld- og sølvfade i forgemakket og til tjenere, der kom springende, når han kaldte. Men han havde aldrig haft det bedre. Aldrig havde en nattesøvn været mere forfriskende, og aldrig havde maden smagt bedre, og han begyndte allerede at hærdes og få et mere kongeligt udtryk i ansigtet.”

Om Edmund fortælles det:

"Jeg tror ikke, Edmund ville have en chance, hvis han havde kæmpet mod Trumfe et døgn tidligere. Men Narnia-atmosfæren havde påvirket ham, lige siden de ankom til øen, og han begyndte at huske de erfaringer, han havde gjort i tidligere kampe, og hans arme og fingre begyndte at få deres gamle håndelag tilbage. Han var kong Edmund endnu en gang."

Lidt længere henne i fortællingen, i optakten til kampscenen mellem Miraz og kong Peter, hvor Edmund er sekundant, siges det igen om Edmund:

" .... mellem dem (kentauren og kæmpen Vimmelvæder) gik en skikkelse, som de (de to hertuger) ikke genkendte. Og heller ingen af de andre drenge på Edmunds skole ville have kunnet genkende ham, hvis de havde set ham i dette øjeblik. For Aslan havde åndet på ham ved deres møde, og der var kommet noget majestætisk over ham."

At leve i Aslans land og færdes i hans nærhed indgiver nye kræfter og nyt mod[3]. Det forvandler. Det nye Testamente fortæller os nøjagtigt det samme om det at være i Kristus og følge Ham. Det kan godt være, at det bliver et liv i fattigdom og ringhed og fyldt med mange afsavn og strabadser, men det er altid et langt bedre og lykkeligere liv, end livet uden ham.

Vi kan ikke gå videre til det næste tema uden at afrunde med denne perle, som er en dialog mellem Lucy og Aslan:

"Åh,du godeste", sagdeLucy."Og jeg, som var så glad over at finde dig igen. Jeg troede du ville lade mig blive hos dig. Jeg troede, du ville komme med et brøl og skræmme alle fjenderne væk ligesom sidste gang. Det er jo rædsomt." "Det er svært for dig, lille ven", sagde Aslan. "Men der er ikke noget, der sker på samme måde to gange. Vi har alle sammen haft det svært i Narnia før nu." Lucy begravede hovedet i hans manke for ikke at se hans ansigt. Men der må have været trolddom i manken. Hun kunne mærke løvekræfter strømme over i sin krop. Brat satte hun sig op. "Undskyld, Aslan," sagde hun. "Jeg er parat nu." "Nu er du en løvinde," sagde Aslan. "Og nu vil hele Narnia blive vakt til live igen . Men kom. Der er ingen tid at spilde".

Men livet i Aslans nærhed er ikke udelukkende afsavn, møje og kamp, det er også mættelse, glæde og endda fest. Lucy får i nogle få øjeblikke skænket den fryd at have Aslan og bare nyde hans selskab:

"Aslan, Aslan. Kære Aslan", hulkede Lucy. "Omsider". Det store dyr rullede om på siden, så Lucy tumlede om, halvt siddende og halvt liggende, mellem hans forpoter. Han bøjede hovedet og strejfede hendes næse

med sin tunge. Hun mærkede hans hede ånde omslutte sig. Hun stirrede på hans store ansigt. "Velkommen mit barn," sagde han. "Aslan", sagde Lucy. "Du er blevet større". "Det er, fordi du er blevet ældre, lille ven," svarede han. "Ikke fordi du er blevet det?". "Jeg er ikke blevet ældre. Men for hvert år, du ældes, vil jeg blive større." I nogen tid følte hun sig så lykkelig, at hun ikke ønskede at sige noget. Men Aslan tog til orde. "Lucy," sagde han. "Vi kan ikke blive liggende her ret længe. I har arbejde at gøre, og I har spildt megen tid i dag."

Jesus forberedte sine disciple omhyggeligt på sin bortgang, og han lagde ikke skjul på, at de ville få trængsler og ville blive hadet af verden. Men han fortalte dem også, at han gik bort for at berede dem et sted, hvor de kunne være sammen med ham for altid.

Han lovede at komme til dem, lovede, at der langs vejen ville være mødesteder, hvor han og de ville mødes[4]. Men kun for korte øjeblikke. For opgaverne venter. Og først i Himlen bliver fryden evig. Jesus forandrer sig aldrig. Men som vi vokser i ham og lærer ham bedre at kende, bliver han stadig større og mere underfuld for os.

Aslans hjælp i krigen

I "Prins Caspian" er Aslan ikke med i selve slaget, det lader han Peter, Edmund, Caspian, Trumfe, dyrene og skovens træer udkæmpe, men det er alligevel hans krig, for det er ham, der sætter den i gang, og ham, der opvækker og bringer hæren sammen. Ham, der skynder på børnene, når de tager den lidt for meget med ro. Ham, der leder dem tilbage, når de på grund af deres selvklogskab farer vild, og løber foran dem til de er ved deres bestemmelsessted. Men selv er han umiddelbart optaget med at bringe liv, fest og glæde til de mange i Narnia, som i lange tider ikke har kunnet ånde frit.

"Tidligt samme morgen (den dag det store slag fandt sted), efter et par timers søvn, var pigerne vågnet og havde set Aslan stå ved siden af sig og hørt ham sige: "Nu skal vi more os" . Træerne var alle sammen forsvundet, men de kunne se dem bevæge sig af sted mod Aslans Høj som en mørk stribe i det fjerne. Bacchus og mænaderne - hans vilde, kåde piger - og Silenus[5] var stadig sammen med dem. Lucy, der følte sig udhvilet sprang op. Alle var vågne, alle lo; der blev spillet på fløjter og slået på bækkener. Dyr - ikke talende dyr - strømmede imod dem fra alle verdenshjørner. "Hvad skal vi, Aslan?" sagde Lucy; hendes øjne dansede, og hendes fødder havde lyst til at danse. "Kom, børn," sagde han. "Jeg giver jer en ridetur igen i dag." "Åh....pragtfuldt!" råbte Lucy, og begge pigerne satte sig op på Aslans varme, gyldne ryg, som de tidligere havde gjort det engang for længe, længe siden. Så satte hele flokken sig i bevægelse: Aslan gik i spidsen, og Bacchus og hans mænader dansede og hoppede og slog vejrmøller, dyrene sprang lystigt rundt omkring dem, Silenus og hans æsel luntede bagefter dem."

Allerede en del tidligere i fortællingen har Lewis introduceret Bacchus, mænaderne og Silenus:

"Den dansende skare omkring Aslan bevægede sig så tæt og hurtigt, at Lucy var ganske forvirret. Hun så slet ikke, hvor de andre skabninger, der lidt efter dansede rundt mellem træerne kom fra. En af dem var en yngling, kun iført et hjorteskind, med en krans af vinblade i sit krøllede hår. Hans ansigt ville næsten have været for kønt til at sidde på en dreng, hvis det ikke havde set så utrolig vildt ud. Som Edmund sagde, da han et par dage senere så ham, så følte man, at "Det er en fyr, der kan finde på at gøre hvad som helst - hvad som helst." .... Der var masser af piger sammen med ham, alle lige så vilde som han. Der var endda, helt uventet, en mand på et æsel. Og alle lo; og alle råbte: Euan, euan, eu-oi-oi-oi[6].
..... "Forfriskninger!Forfriskninger!" brølede den gamle mand. Alle begyndte at spise, og selv om dine forældre måske har et drivhus, så kan jeg godt love dig, at du aldrig har smagt så gode druer. Virkelig fine druer, faste på ydersiden, men kølige og søde og væskefyldte, når man kom dem i munden, var en ting, som pigerne aldrig rigtig havde fået nok af før. Her var der mere end hjertet på nogen tænkelig måde kunne begære, og der var overhovedet ingen, der viste bordskik. Overalt kunne man se klistrede og fedtede fingre, og selv om alle havde munden fuld, hørtes hele tiden gjaldende latter og det lystige råb Euan, euan, eu-oi-oi-oi, indtil de alle sammen pludselig i samme øjeblik følte, at legen (hvad den så end hed) og festen burde stoppe, og kastede sig forpustede om på jorden og vendte ansigterne mod Aslan for at høre, hvad han havde at sige .
.... Lucy kom i tanke om noget og hviskede til Susan: "Du Su.... jeg ved, hvem de er." "Hvem?" "Drengen med det vilde ansigt er Bacchus, og den gamle på æslet er Silenus. Kan du huske, at hr.Tumnus fortalte os om dem engang for længe siden?" "Jo, naturligvis. Men, Lucy ..." Hvad?" Jeg ville ikke have følt mig tryg i selskab med Bacchus og alle hans vilde piger, hvis vi havde mødt dem, uden at Aslan var med." "Nej, det ville jeg heller ikke," sagde Lucy."

Lewis forståelse af myterne

Nogle læsere vil uden tvivl være forvirrede over de her beskrevne scener. Hvad har Bacchus og græske myter at gøre i Narnia? Og så tilmed Bacchus! Det er en af Lewis' ideer, at der er en god portion sandhedsværdi i flere af de hedenske myter. Selvom nogle kan virke en anelse perverterede, udtrykker myterne dog menneskets dybeste længsler og følelser.

Det er Lewis' påstand, at en gang i verdens historie blev myterne til virkelighed i noget, som ikke er en myte, men konkret virkelighed, nemlig i Jesu Kristi, Guds Søns inkarnation og komme.

Der er en dyb og ægte glæde, ja fest, når Aslan kommer til Narnia. Det var der i "Løven, heksen og garderobeskabet" og det er der i "Prins Caspian". Leg og lystighed følger Aslans fremmarch, og det også selvom hans hær andetsteds i nabolaget udkæmper et drabeligt slag mod Narnias fjender. Aslan skaber liv, sætter den umælende såvel som den mælende natur og dværge, kæmper og mennesker i frihed, det må fejres, og for det festes der. Og legen og jubelen vil ingen ende tage.

Kirken har ofte - og med en god portion ret - frygtet det overstadige, det eksalterede, den frie og ubundne glæde. Den har altid lagt vægt på pæne manerer.

Sådan har kirken ofte følt, at den skulle lægge en dæmper på livsudfoldelsen. Ikke mindst på det erotiske område har kirken ofte lagt op til livsfornægtelse og forsagelse. Vi må sige, at ofte har den haft grund til det. Men resultatet er blevet en ofte steril kirke, hvor alt er nydeligt og pænt, hvor der er styr på alle ting, men på livets og glædens bekostning. Ja, på bekostning af de mennesker, som endnu ikke har lært den rette adfærd og de rette gebærder.

Vi glemmer let, at Jesus selv gik til fester og markeder, og at man skældte ham ud for at være "en frådser og dranker og ven med toldere og syndere". Ved sit indtog i Jerusalem, valgte han ikke at neddæmpe disciplenes og folkemængdens entusiasme (Luk 19:37-40). Michael Green har sagt:

"Den, der er tilhænger af orden, tør ikke overlade frihedens ansvarlighed til Ånden. På den anden side kan den, der er beruset af sin oplevelse af Guds befriende Ånd, let fristes til at miste tålmodigheden med den institutionelle kirke og drage ud til "fri" tilbedelse blandt ligesindede venner. Karismatikeren har mistillid til orden, og traditionalisten frygter frihed. Paulus satte pris på orden i kirken, for orden var et tegn på Åndens trofasthed. Men Paulus elskede ligeledes frihed i kirken, for det var frihed, Ånden kom for at bringe os. Han vidste, at orden kunne degenerere til dødelig ro som på en kirkegård, og at frihed kunne udvikle sig til et kaos som ved et drikkegilde." ("Helligånden",overs. v. Knud Troldborg, Unitas Forlag 1980).

Disse ord er vise ord. I Narnia er Aslan suveræn. "Hvor han går frem er glæden stor". I hans land er der stor og rig plads til glæden, naturligheden og livsudfoldelsen. Aslan lige så lidt som Jesus Kristus "tager glansen af livet". Selv Bacchus og hans vilde piger underlægger sig ham.

Deres tilstedeværelse er forfriskende som kontrast til den tristhed og selvhøjtidelighed, der er i Narnia, før Aslan igen gæster sit land, og som er så udbredt i vor tids samfund. Her sætter tristheden, bedrevidenheden, den overdrevne fitness- og sundhedsdyrkelse og den politiske korrekthed præg på næsten alle ting. Alle nyhedsudsendelser og magasiner omtaler det farlige ved alle ting og det sætter ofte dagsordenen for den politiske debat, og foreskriver os næsten, hvordan vi skal leve.

Alle, som deltager i den jublende fest, ved, hvornår mætningspunktet er inde, hvornår det er tid til at holde op med at lege, feste og være lystige og give sig tid til at høre, hvad Aslan har at sige.

Bacchus er ikke ufarlig og sammenlignes ikke for ingenting med en vild dreng. Men når Aslan er der, underordner han sig hans kontrol, og så behøver man ikke være bange og utryg ved ham. "Jeg ville ikke have følt mig tryg i selskab med Bacchus og alle hans vilde piger, hvis vi havde mødt dem, uden at Aslan var med", siger Susan.

Det er, hvad kirken og den enkelte kristne skal have for øje: At have Jesus med i alt og til alt, hvad vi gør. Så behøver vi ikke frygte. For " I ham blev alting skabt i him- lene og på jorden, det synlige og det usynlige, troner og herskere, magter og myndigheder. Ved ham og til ham er alting skabt. Han er forud for alt, og alt består ved ham".
"Alt hører jer til .... enten det er verden eller liv eller død, enten det er det, som nu er, eller det som kommer - alt tilhører jer. Men I tilhører Kristus, og Kristus Gud". "Lad derfor ikke nogen dømme jer på grund af mad og drikke, eller på grund af fester eller nymåne eller sabbatter.... Lad jer ikke frakende sejrsprisen af nogen, der

går ind for falsk ydmyghed ..... Når I med Kristus er døde fra verdens magter, hvorfor underkaster I jer påbud, som om I levede i verden: "Tag ikke, smag ikke, rør ikke! ..... ”

"Alt, hvad Gud har skabt, er godt og skal ikke forkastes, når man tager imod det med tak; for det helliges ved Guds ord og ved bøn".

Noter:

1. Lewis skildrer den måde, skolerne opdrog børnene på med bidende ironi i flere af sine bøger, bl.a. i Narniabøgerne i omtalen af Jill og Eustace i "Morgenvandrerens rejse" , og i " The Abolition of Man" og "Fangegarn udbringer en skål" som i den danske udgave indgår i "Fra helvedes Blækhus". I "Prins Caspian" har vi hen mod slutningen af bogen denne sprud lende humørperle: "Det første hus, de kom til, var en skole, en pigeskole, hvor en masse narniske piger, alle med meget stramt hår og grimme stramme kraver om halsen og tykke, kradsende sokker på benene, havde en historietime. Den slags "historie", som de narniske børn under Miraz' styre blev undervist i, var meget kedeligere end nogen sand historie, og langt mere usand end noget eventyr".

2. Se Judas 3; Ef 6:13-18; ApG 20:28-30

3. For analogier til Det nye Testamentes verden se f.eks. Joh 20:21-23; ApG 4:13-17; 1 Kor 15:58; 16:12; 2 Kor 4:1, 16; 5:6; Fil 4:12-13; 2 Thes 2:16-17 og 1 Pet 5:8-11.

4. Se Joh 14:1-3; 18; 16:19-22

5. "Bacchus og mænaderne - hans vilde, kåde piger - og Silenus (eller Silen)" - Bacchus hører hjemme i Dionysoskulten, som fra Lilleasien via de gamle vindyrkende øer, Lesbos, Samos og Chias over Thrakien trængte ned i Grækenland. Denne Dionysoskult har i højere grad været præget af den bacchantiske rasen, besathed og ekstatisk dans. Grækerne satte ikke oprindeligt pris på denne form for gudsdyrkelse. Men omsider lærte de, at der er forskel på galskab og den hellige rus. For det lykkedes dem at neutralisere denne farlige gud og forvandle den gru, han først vakte, til glæde. Som den kristne kirke senere førte kamp mod sværmeri og tungetalen, bekæmpede grækerne overdrivelserne i Dionysosdyrkelsen; dansegalskaben blev til en kultisk dans; raseriet blev en salig henrykkelse, og det guddommelige vanvid blev til en ligeså guddommelig velsignelse, ja befrielse. Derfor har guden også tilnavne, der udtrykker begge sider af hans væsen Lysios: den befriende, og Bacchus: den rasende. Dionysos adskiller sig fra andre græske guder ved at han havde et følge af dyr, dæmoner, halvguder og naturligvis de troende, der sluttede sig til dette følge. Der var oprindeligt af troende kun kvinder med, mænaderne eller bakhantinderne, som blev grebet af, hvad mændene ville kalde hysteri, og fulgte gudens bud. Som mænader bar de lange lanser eller stave af narthex med en piniekogle på spidsen (thyrsos). Pinien er et frugtbarhedssymbol. Silen er mandlige frugtbarhedsdæmoner, et sidestykke til nymferne. Silenen opfattes i reglen som ældre og undertiden som fader til satyrerne. I det antikke satyrspil, der gik over scenen efter tragedien, er Silen det lystige (og lystne) satyrkors leder. (Efter "Græske Guder og Helte" af Leo Hjortsø, Politikens Forlag 1971).

6. Det traditionelle Bacchusråb. Ordene har ingen egentlig betydning.

Dette er anden artikel af to om C. S. Lewis' Narnia-bog »Prins Caspian«.

Prins Caspian” er den anden bog i den rækkefølge, som C. S. Lewis skrev Narniafortællingerne. Den ligger på mange måder i forlængelse af den første fortælling, “Løven, heksen og garderobeskabet”, selvom der efter Narnias tidsregning er mange hundrede år mellem dem. “Løven, heksen og garderobeskabet” blev skrevet i 1950, “Prins Caspian” i 1951.

Det giver os anledning til at standse et øjeblik og se *det overordnede plot* i Narniafortællingerne:

Landet som kalder og drager

“Løven, heksen og garderobeskabet” slutter med en fortælling om en kongelig jagt på en hvid hjort, som fører Peter, Edmund, Susan og Lucy ind i et krat, hvor de stiger af deres heste, og da pludselig er tilbage dér, hvor det hele begyndte, i garderobeskabet i loftsværelset hos den gamle professor.

Inden da har børnene oplevet de særeste ting i Narnia og har på Aslans ordre været konger og dronninger i

Narnia i mange år, men i den verden, hvor de kom fra, var der intet sket, for de var tilbage igen i næsten samme sekund, som de havde forladt den.

Narnia er en eventyrverden, ingen tvivl om det, en drømmenes verden måske, men den er ikke en uvirkelighedens verden. Tværtimod er det, som sker i Narnia, meget nærmere den egentlige og sande virkelighed, end den ofte kunstige og konstruerede virkelighed er det i den verden, hvorfra børnene kom.

Denne grundliggende, inkarnerede og beåndede virkelighed kalder Lewis os til i sine fortællinger om Narnia.

Skulle vi i bibelske termer udtrykke det drama, som de forskellige Narnia fortællinger udspinder sig over, må vi ty til ord som åbenbaring, frelseshistorie, efterfølgelse af Jesus, kamp og hvile, tro og vantro, synd og nåde, Helligånd og bøn, djævel og dæmoner, Guds rige som både nu og ikke nu, død og opstandelse, himmel og helvede, tro, håb og kærlighed - kort sammenfattet alt det, som udgør det kristne univers.

Men eventyrene om Narnia er ikke skrevet for at illustrere disse sandheder, men de lever så stærkt hos Lewis og er så integreret en bestandel af hans liv, at de på en forunderlig måde også kommer til at gennemtrænge det eventyrunivers, som han med fortællingerne om Narnia skaber.

Narnias grundfortælling

C.S.Lewis havde ikke et fundamentalistisk bibelsyn, men han forholdt sig absolut til den bibelske grundfortælling og kirkens grundliggende dogmer. For ham står og falder kristendommen med dem. Han afviser pure at betragte grundfortællingen som myte, og han følte, at han var ekspert, når det gjaldt myter.

Som myte betragtet er kristendommen en elendig myte, siger han. Men som virkelig og historisk begivenhed, er den sandheden, der opfylder alle de længsler og alle de håb, som alle store myter rækker ud efter. Narnia er *en skabt verden, skabt af Aslan, "søn af kejseren hinsides havet"*, Narnias verden konfronterer os dermed både med *transcendens, skabelse og inkarnation*. Det er den dybe dimension i fortællingerne om Narnia.

Men Narnia er også *landet, hvor der sker noget. Der er tid i Narnia*, og Narnias liv udfolder sig *langs en "historisk linje"*, med fortid, nutid og fremtid. Og den historiske linje i Narnia er knyttet til Aslans handlinger.

Det onde har også holdt sit indtog i Narnia og har bemægtiget sig magten over det og bragt død og ufrihed til dets skabninger. Aslans primære opgave er derfor at bringe udfrielse og forløsning til Narnia, hvilket sker på bekostning af hans eget liv, som han dog får givet tilbage.

Det onde er dermed overvundet af den stærkere, men det har ikke helt tabt magten, og gennem Narnias fortsatte historie gør det sig gældende på forskellig måde. Alle fortællingerne om Narnia er derfor fortællinger om kampen mellem Aslan og det onde iført forskellige skikkelser.

Først i den sidste fortælling sejrer Aslan endegyldigt over det onde. Men da er tiden for Narnia også udrundet, og Aslans evige rige kan begynde. Narnia er derfor landet med en *frelsesfortælling og med en eskatologi* (dvs. et håb for fremtiden, en vision for fremtiden, en endetid og med begivenheder, som hører den endetid til) og mellem de to fortællinger udfolder alle de ting sig, som foregår i Narnia.

Om dem står de store slag, de sætter retningen for Narnias beboeres liv og færden, de afgør i sidste instans den enkeltes skæbne, om man er på Aslans side til alt godt - eller på det ondes side til død og undergang. For det onde kan aldrig vinde, selvom det kan tiltuske sig midlertidige sejre. Det er dømt til at tabe og forgå. Det sørger Aslan for. For den opgave er overdraget ham af "kejseren hinsides havet", hvis ord er lov for Aslan, men også genstand for Aslans dybeste hengivenhed.

Prins Caspians Narnia

Narnia har i nogle generationer nu været regeret af et telmarint dynasti. Den historie redegør Aslan for hen mod bogens slutning (side 202 ff.). Vi citerer her fra slutningen af Aslans tale til telmarinerne:

"Du, kong Caspian," sagde Aslan, "burde have sagt dig selv, at du ikke kunne blive konge af Narnia, medmindre du var en menneskesøn og kom fra menneskenes verden. Og det er du. For mange år siden, på et stort hav i menneskenes verden, et hav, der kaldes Sydhavet, strandede et sørøverskib under et uvejr på en ø. Og sørøverne gjorde, hvad man kunne forvente sig af sørøvere: dræbte de indfødte og gjorde de indfødte kvinder til deres mager ..... skændtes og dræbte somme tider hinanden. Og under et af disse sammenstød blev seks jaget på flugt og ...gemte sig i en hule. Men det var et af de magiske steder i menneskenes verden, et af de knudepunkter, der forbinder den med denne verden. ...Der er ikke mange af dem mere. Dette knudepunkt var et af de sidste, jeg siger ikke det sidste. Og de tumlede...ind i denne verden

og kom til landet Telmar, der dengang var ubeboet. .... Og i Telmar blev deres efterkommere et vildt og stolt folk, og efter mange generationers forløb kom der hungersnød i Telmar, og de invaderede Narnia, hvor der på det tidspunkt rådede forvirring og uorden (men det er også en lang historie) og erobrede det og tog magten over det. Hører du godt efter, kong Caspian?""Javist," sagde Caspian. "Men jeg ville ønske, at jeg nedstammede fra mere prisværdige forfædre.""Du nedstammer fra Adam og Eva", sagde Aslan. "Og det er prisværdigt nok til at ranke ryggen på den ydmygste tigger og skamfuldt nok til at bøje ryggen på den største kejser på jorden. Stil dig tilfreds med det."

Prins Caspian vokser op hos sin farbror, Miraz, der er en illegitim konge, som i virkeligheden har myrdet Caspians far, og som den dag, han selv får en søn, også ønsker at myrde Caspian. Miraz gør alt, hvad der er muligt for at holde Narnia på afstand af dets historie og dermed dets idealer.

Med alle midler søger han, at erindringen om det egentlige og virkelige Narnia skal gå i glemmebogen, og bare det, at en længsel mod dette Narnia er vakt i Caspians bryst, gør Miraz ængstelig, vred og ligefrem voldelig. Barnepigen, som har fortalt Caspian om det gamle Narnia, bliver omgående sendt bort. Det sande Narnia lever kun i det skjulte, det kan ikke og tør ikke træde åbenlyst frem.

"Nå, min dreng, nu må vi snart lære dig at ride og bruge et sværd ..... Det ser ud til, at du nok bliver konge, når jeg engang er død. Hvad siger du til det?" "Det ved jeg ikke, onkel," sagde Caspian. "Du ved det ikke?" sagde Miraz. "Jeg kunne sandelig godt tænke mig at vide, hvad mere man overhovedet kunne ønske sig." "Jeg kunne godt ønske mig mere," sagde Caspian. "Hvilket?" spurgte kongen. "Jeg ville ønske ... jeg ville ønske ... jeg ville ønske, at jeg havde levet i de gamle dage", sagde Caspian "Hvad mener du?" sagde han. "Hvad er det for nogle gamle dage, du taler om?" "Det må du da vide, onkel," sagde Caspian. "Dengang alting var helt anderledes. Da alle dyrene kunne tale, og der var rare folk, som boede i vandløbene og træerne .... " "Det er altsammen noget vås, det rene barnepjat," sagde kongen strengt. "Barnepjat, er du med? Du er ved at blive for gammel til den slags. I din alder burde du tænke på kampe og spændende oplevelser, ikke ammestuehistorier" ..... "Hold op med at flæbe," sagde onkelen, idet han greb Caspian om skuldrene og ruskede i ham. "Hold op. Og lad mig aldrig nogensinde igen gribe dig i at snakke om - eller tænke på - alle disse fjollede historier. Disse konger og dronninger har aldrig eksisteret. Hvordan skulle der kunne være to konger på en og samme tid? Og der findes ikke nogen, der hedder Aslan. Og der findes ikke noget, der hedder løver. Og dyr har aldrig kunnet tale. Forstår du?" (side 47-49).

Længere henne i fortællingen i en dialog mellem Caspian og hans huslærer, dværgen Doktor Cornelius taler de to om det gamle Narnia og slottet Cair Paravel, hvor "de to menneskesønner og de to menneskedøtre blev kåret til konger og dronninger af Narnia af selveste Aslan" (side 59). "Uha!" siger da Caspian skælvende. "Mener I Den sorte Skov? Dér hvor alle ... alle ... I ved ... spøgelserne bor?"

" Eders Højhed taler, som I aldrig har modtaget lærdom," sagde doktoren. "Det er altsammen løgn. Der er ingen spøgelser der. Det er en historie, telmarinerne har fundet på. Jeres konger er dødsensangst for havet, fordi de aldrig helt kan glemme, at Aslan i alle historierne komme fra hinsides havet. De ønsker ikke at komme i nærheden af det, og de ønsker heller ikke, at andre kommer i nærheden af det... De føler sig mere trygge, hvis ingen i Namia tør gå ned til kysten og kigge ud over havet - mod Aslans land og morgenen og verdens østlige udkant"

Meget længere henne i historien i den pragtfulde scene, hvor Aslan, pigerne, dryaderne, Bacchus og Silenus og hans æsel og en masse andre skabninger holder deres festlige indtog omkring Berunas Vadested hedder det:

"Alle i gaderne flygtede for dem. Det første hus, de kom til, var en skole: en pigeskole, hvor en masse narniske piger, alle med meget stramt hår og grimme stramme kraver om halsen og tykke, kradsende sokker på benene havde en historietime. Den slags "historie", som de narniske børn under Miraz' styre blev undervist i, var meget kedeligere end nogen sand historie, du nogen sinde har læst, og langt mere usand end noget eventyr.
"Hvis du ikke hører efter og holder op med at kigge ud ad vinduet, Gwendolyn," sagde lærerinden, "bliver jeg nødt til at give dig en anmærkning." "Men, frøken Trisse..." begyndte Gwendolyn. "Hørte du, hvad jeg sagde, Gwendolyn?" spurgte frøken Trisse. "Men frøken Trisse," sagde Gwendolyn, "der er en løve udenfor!" "Jeg vil give dig to anmærkninger for at fylde os med sludder," sagde frøken Trisse. "Og nu... " Hun blev afbrudt af et brøl. Vedbendranker skød ind gennem klasseværelsets vinduer...." (side 188).

Vi kan kun gætte om, hvad dette afbilder i vor verden, men det virker realistisk og minder os om noget, vi også kender til. Kirkens svækkelse i samfundet skyldes ofte interne konflikter, higen efter status, verdsliggørelse, indgåelse af kompromisser med tidens herskende ideologier, kort sagt manglende engagement og efterfølgelse af Jesus Kristus.

Kirkehistorisk har der været mange sådanne perioder, og sådanne perioder befinder dele af kirken sig til stadighed i. Den afgørende kamp har altid stået omkring vidnesbyrdet om Kristus. Det vidnesbyrd vil altid være genstand for verdens fortielse, modstand og had. Man vil altid forsøge at afvise det som "fjollede historier" og "barnepjat" , og man vil altid udfolde energiske bestræbelser for, at ingen længere skal huske det. Og dog kan man ikke helt udrydde længslen efter, om det bare var sandt, og at der virkelig fandtes et land som Narnia (Paradislængslen).

Derfor er sand kristendom altid farlig for magthaverne, ikke fordi den opfordrer til oprør, men fordi den placerer centret for menneskets absolutte hengivenhed og lydighed et andet sted end hos staten, partiet, gruppen.

Det er ikke tilfældigt, at Lewis inddrager "skolen" i dette "opgør". For hvad vi lærer, og hvordan vi lærer, er afgørende for de mennesker, vi bliver. Vi kan oplæres til at blive mennesker, men vi kan også oplæres, så vi næsten ophører med at være mennesker. Oplæring kan opelske sandheden i os, men ofte gør den det modsatte, nemlig nedbryder respekten og kærligheden til sandheden, dyden og det ædle.

Det er kong Miraz og pigeskolen i hans Narnia et levende eksempel på, og frøken Trisse er prototypen på den skole, Lewis hadede, og som han tog så mange opgør med, ikke mindst i kampskriftet "The Abolition of Man" (Ophævelsen af mennesket) og "Fangegarn udbringer en Skål" (anden del af "Fra Helvedes Blækhus"). Nedbrydningen af troen hos Caspian og Gwendolyn i Miraz' Narnia og frøken Trisses skole har længe præget det åndsklima, vi vokser op med, i skolen, i gymnasiet, på universiteterne, til tider med skam at melde endog i kirken. Skal vi opleve virkelig fornyelse og vækkelse, må den nedbrydning vendes og standses. Men om det er realistisk at forvente, ved kun Gud.

Gammelnarnierne

Narnias oprindelige folk af dværge og talende dyr lever så tilbagetrukket og skjult, at Caspians huslærer, Doktor Cornelius, til tider tvivler på, at de er der mere, selvom han inderligt håber det. Også Narnias landskaber har forandret sig og er blevet vildere og samtidig mere døde. Narnia er ikke helt så meget under, som da den hvide heks regerede, men forkomment er det.

Erindringen om det gamle Narnia lever hos nogle, men ingen har længere nogen personlig oplevelse af det. Aslan har ikke besøgt sit land i generationer. Men dronning Susans horn er der, det horn, som har det potentiale, at blæser man på det, når man er i yderste nød, virker det på "sælsom vis". Måske vil det "kunne kalde dronning Lucy og kong Edmund og dronning Susan og den øverste konge, Peter, tilbage fra fortiden, så de kan gøre alt godt igen. Eller måske vil det kunne tilkalde Aslan selv" (side 66).

Hornet symboliserer bønnen og bønnens berøringsflade med den transcendente verden. Som sådan er det mere værd og mere afgørende end livsfornødenheder. Måske er netop det hovedtemaet i "Prins Caspian" (husk at den titel, Lewis selv havde foretrukket for bogen, netop var "Et horn i Narnia"):

"Her er to gaver, som I (Prins Caspian) skal have, inden I går (Doktor Cornelius er ved skyndsomt at sende Caspian bort). Dette er en lille pung med guld - ak alle skattene i dette slot burde retfærdigvis tilhøre jer. Og her er noget langt bedre". .. "Det sagde doktor Cornelius, "er Narnias største og helligste skat. Mange rædsler har jeg måttet døje, mange trolddomsord har jeg måttet fremsige for at finde det, mens jeg endnu var ung. Det er selveste dronning Susans magiske horn, som hun efterlod, da hun forsvandt fra Narnia i slutningen af guldalderen. Det siges, at den der blæser i det, vil få hjælp på sælsom vis - hvor sælsomt det vil gå, kan ingen sige. Måske vil det kunne kalde dronning Lucy og kong Edmund og dronning Susan og den øverste konge, Peter, tilbage fra fortiden, så det kan gøre alt godt igen. Eller måske vil det kunne tilkalde Aslan selv.... " (side 65-66).

Blandt gammelnarnierne er der mange, vi kunne trække frem. Gammelnarnierne er ikke allesammen lige hengivne. Til Caspians overraskelse er nogle af dem endda onde. Nogle af dem er dumme og dovne, nogle er gnavne, nogle er adrætte, medens andre er klodsede, nogle er åbenlyst vantro, men loyale som dværgen *Trumfe*, en anden er som dværgen *Nikabrik* ikke alene skeptiker men direkte afvisende, og til sidst går han da heller ikke af vejen for at søge Narnias redning ved at hidkalde okkulte kræfter, som længe har befundet

sig i en slags dvaletilstand.

Så er der den rolige, konstante, urokkeligt troende grævling, *Trøffelsnuser*, det vimse egern *Trippekvist*, kentauren *Glenstorm*, for ikke at tale om hin uforglemmelige mus *Rippitjip*, som jeg dog vil gemme til næste gang, hvor vi møder ham i "Morgenvandrerens Rejse". Her vil jeg begrænse mig til dværgene *Trumfe* og *Nikabrik*.

Den loyale Trumfe

Trumfe har jeg kommenteret over før (Kristent Perspektiv 1999-1, side 7 og 1999-4, side 11-12). Han er en af de skikkelser i Narnia bøgerne, som på et tidspunkt af deres liv får et dramatisk møde med Aslan - en "omvendelsesoplevelse" fristes vi næsten at kalde det. Selve det øjeblik, Trumfe møder Aslan, beskæftigede vi os indgående med allerede i den første artikel.

Trumfe er bestemt ikke, hvad man kan kalde "troende". Det er grævlingen Trøffelsnuser. Han bærer det gamle Narnia med sig, hvor han går, og intet, absolut intet kan få ham til ændre standpunkt og holdning. "Vi holder fast ved tingene" er hans motto. Men Trumfe har stor moralsk integritet. Han er uden svig, gennemgribende loyal. Han ved hvor han står, og hvor han skal stå uden slinger i valsen, og det uden hensyn til personlige omkostninger.

Ingen pragmatisme eller realpolitik fra hans side. Han afviser ikke historierne om Aslan, men han tror dem ikke selv, og han har temmelig fejlagtige og endda angribelige opfattelser om Aslan og Aslans person. Men da han endelig møder Aslan, og Aslan tilbyder en temmelig rystet Trumfe venskab, så er der ingen tvivl for Trumfe om, at naturligvis skal han være ven med Aslan. Trumfe er en Nathanael type, en skeptiker, men som Jesus sagde om Nathanael, skeptikeren, en "israelit uden svig". Sådan er også Trumfe. Her nogle spredte citater af Trumfe, som illustrerer, hvad her er sagt:

Om hans moralske integritet og kompromisløshed:

"En af sortdværgene foreslår Caspian og hans lille følge, at de skal opsøge "et par trolde og en heks". Instinktivt udbryder Caspian "Nej, ellers tak" og Trøffelsnuser siger: "Nej, det er ikke nogen god idé. Den slags folk ønsker vi ikke på vores side. Vi ville ikke kunne være gode venner med Aslan, hvis vi slog os sammen med det pak". "Aslan!" udbrød Trumfe gemytligt, men med foragt i stemmen: "Hvad vigtigere er: I kunne ikke blive gode venner med mig." (side 79)

Trumfe er ikke en som klager og klynker, og han vedgår et nederlag:

"Godt skudt, Susan," råbte de andre børn. "Det var i virkeligheden ikke bedre end dit skud," sagde Susan til Trumfe. "Jeg tror nok, der kom et lille vindstød, da du skød.". "Nej, der gjorde ikke," sagde Trumfe. "Du vandt ærligt og redeligt over mig. Jeg vil ikke engang undskylde mig med, at det gør pokkers ondt i mit sår, når jeg trækker armen tilbage." (side 107)

Om Trumfes totale uvidenhed og uforstand i sin forståelse af hvem Aslan er:

"Vær nu ikke så dum", sagde Lucy. "Tror du ikke, jeg kan genkende Aslan, når jeg ser ham?" "Han vil være en temmelig aldrende løve efterhånden", sagde Trumfe,"hvis I kendte ham sidste gang, I var her! Og selv om det var ham, hvad skulle så have forhindret ham i at være blevet vild og uforstandig som så mange andre dyr." (side 123)

Vi forstår Lucys reaktion og Peters irettesættelse af Trumfe. Den er særdeles velfortjent.

"Lucy blev blodrød i hovedet, og jeg tror, hun ville være røget i totterne på Trumfe, hvis ikke Peter havde lagt sin hånd på hendes arm. "Trumfe forstår det ikke. Hvordan skulle han også kunne det? Trumfe- du bliver simpelt hen nødt til at tro os, når vi siger, at vi virkelig kender Aslan; nå, ja vi kender i hvert fald en del til ham. Og du må ikke tale om ham på den måde igen. For det første er det at udfordre skæbnen, og for det andet er det altsammen noget vås. Det eneste, der er tvivl om, er, om Aslan faktisk var der." (side 123)

Længere henne i den samme samtale, hvor børnene skal stemme om, hvilken vej de skal gå, er Peter ubeslutsom. Trumfe sætter ham straks på plads:

Og nu er det din tur, Peter," sagde Susan. "Jeg håber, at ... " "Årh, klap i og giv mig lov til at tænke," udbrød Peter. "Jeg ville ønske, at jeg ikke var nødt til at stemme." "I er den øverste konge," sagde Trumfe strengt. (side 125).

Om Trumfes ubetingede loyalitet:

”Hvad siger Trumfe” (spørger Peter) “Åh, jeg siger såmænd ikke noget, svarede dværgen. “Hvis I allesammen går, så følger jeg naturligvis med jer; og hvis I deler jer, så følger jeg med den øverste konge. Det er min pligt over for ham og kong Caspian” (side 141-42)

Nikabrik

Nikabrik er dværg ligesom Trumfe. På nogle punkter ligner de hinanden, men på de afgørende slet ikke. Nikabrik hader de telmarinske undertrykkere, som Trumfe gør det, han er narnier med stort N. Og Narnias befrielse, ja måske ikke så meget Narnias som dværgenes, er det overordnede og afgørende mål for ham.

Midlerne og vejene til det er underordnet. Det kan ske ved Aslan, hvis Aslan altså er hurtigere og stærkere, men det kan også ske ved heksen, hvis hun nu skulle vise sig hurtigere og stærkere end Aslan. Ikke mindst heri adskiller Nikabrik sig fra Trumfe, som ikke vil acceptere selv det mindste kompromis med ondskaben og mørkets magter.

Nogle citater gør dette klart:

“Tror du på Aslan? ” spurgte Caspian Nikabrik. “Jeg er villig til at tro på hvem som helst eller hvad som helst, der kan banke de forbandede telmarinere sønder og sammen eller jage dem ud af Narnia”, sagde Nikabrik. “Hvem som helst eller hvad som helst - Aslan eller Den hvide Heks. Er du med?” (Side 79)

Ikke underligt at Trøffelsnuser svarer:

“Stille, stille,” sagde Trøffelsnuser. “Du ved ikke, hvad du snakker om. Hun var en værre fjende end Miraz og hele hans race.” “Ikke for dværgene, i hvert fald,” sagde Nikabrik. (side 79)

Kristne kan ofte være enige med andre medborgere om det uretfærdige i den bestående sociale verdensorden. Vi vil også ofte føle os kaldede til at gøre noget ved det. Men for os er der altid noget større og højere end selv den største sag, Jesus Kristus og hans måde at løse problemerne på. Nikabrik prædiker og lever efter “et hadets evangelium”, det vil kristne aldrig kunne gøre. Samtidig med, at vi vil søge at bekæmpe det onde, ikke i egen styrke og kraft, men i Jesu Kristi navn, er det altid vor kristne pligt at elske vor næste og ønske godt for alle mennesker, også vore fjender.

Hen mod slutningen af historien, hvor krigen mellem Miraz og gammelnarnierne virkeligt har trængt de sidste op i en krog, bliver situationen virkelig kritisk for Nikabrik. Han tvinges til at vælge side. Her følger et udpluk af dialogen mellem ham og de andre:

“Når det kommer til stykket,” mumlede han, “kender ingen af os sandheden om fortidens Narnia. Trumfe troede ikke på nogen af disse historier. Jeg var villig til at efterprøve dem. Vi forsøgte først med hornet, og det glippede. Hvis der nogen sinde har eksisteret en kong Peter og en dronning Susan, så har de enten ikke hørt os, eller også kan de ikke komme, eller også er de vore fjender ....” “Eller også er de på vej, “ indskød Trøffelsnuser. “Det kan du blive ved med at sige, lige til Miraz har kastet os for sine hunde ..... Sagnene beretter om andre kræfter end dem, de gamle konger og dronninger stod for. Hvad om vi kunne mane dem frem? “

.....

“Enten er Aslan død, eller også holder han ikke med os. Eller også er der stærkere kræfter end ham, som holder ham tilbage. Og hvis han kom - hvordan kunne vi så vide, at han var os venlig stemt? Efter sigende var han ikke altid lige gode venner med dværgene. Og heller ikke med alle dyrene. Spørg ulvene. Og i øvrigt mener jeg, at han kun var i Narnia ved én enkelt lejlighed, og da blev han her ikke ret længe. Nej I kan godt se bort fra Aslan. Det var en anden, jeg tænkte på.” ..... “Hvem mener du?” spurgte Caspian omsider. “Jeg mener en kraft, der er så meget større end Aslans, at den kunne holde Narnia tryllebunden i årevis, hvis historierne ellers taler sandt.”

“Den hvide Heks!” råbte tre stemmer på én gang. “Ja,” sagde Nikabrak meget langsomt og tydeligt. “Jeg tænker på heksen. Sæt jer ned igen. Lad jer ikke skræmme af et navn, som om I var pattebørn. Vi ønsker styrke; og vi ønsker en styrke, der vil være på vor side. Siger sagnet ikke, at heksen besejrede Aslan og bandt ham og dræbte ham på den sten, som I kan se lige derovre, lige uden for lyskredsen?” “Men sagnet siger også, at han kom til live igen,” sagde grævlingen vredt. “Ja, det siger sagnet,” svarede Nikabrik, “men på den anden side nævner det ikke særlig meget om, hvad han foretog sig bagefter. Han forsvinder simpel hen ud af historien. Hvordan vil I forklare det, hvis han virkelig kom til live igen? Er det ikke langt mere

sandsynligt, at det ikke skete, og at sagnene ikke fortæller mere om ham, fordi der ikke var mere at fortælle? " (side 158-159)

Vi kan samtidig med, at vi forfærdes, godt "følge" Nikabrik i hans argumentation. For han rejser spørgsmål, som kristne igen og igen er blevet konfronteret med, både udefra af kristendommens fjender, men også indefra - fra vort eget vantro, anfægtede og bedrageriske hjerte.

Tror vi virkelig på, at Jesus Kristus er opstanden, og at han lever ikke blot i en overført og åndelig betydning, men sådan rent bogstaveligt, når det kommer til stykket? Tror vi virkelig, at han er konge og har al magt i Himmelen og på jorden, når hans fjender triumferer og træder både sandheden og Guds folk under fode? Tror vi virkelig på bønnens kraft, når hjælpen udebliver, og vi efterlades mere og mere alene og hjælpesløse med fjenden og vore egne triste tanker?

Og kunne vi spørge: Har ikke mange politiske systemer, ideologier og falske kulter vist sig bedre i stand til at "løse" nogle af menneskenes påtrængende problemer end ægte og sand kristendom? Er der endda ikke mange i kirken, som fortæller os, at vi ikke ved, hvad opstandelse er, at den snarere er et symbol end skinbarlig virkelighed, at bøn mere er en slags psykoterapi end indgriben fra en transcendent og evig verden?

Jo Nikabrik, som går efter det synlige og effektive, som hurtigt og omgående virker og opfylder de stillede mål, har mange efterplaprere. Han "sanser ikke, hvad Guds er, men kun, hvad menneskers er" (Matt 16:23, 1931 oversættelsen). Han sanser slet ikke, at Guds vej ikke går gennem at tage tingene i sin egen hånd, eller at manipulere med kræfter og magter uden for menneskets kontrol. Han støder mod korsets forargelse, svaghed og dårskab, den vej Gud nu en gang i sin visdom og kraft har valgt at føre os til herlighed ad (1 Kor 1 og 2).

Fordi Nikabrik grundliggende ikke anerkender dette, bevæges han ud i ekstremerne og tvinges til at kalde godt for ondt og lys for mørke. Sandheden bliver for ham pragmatisk og relativ, afhængig af hvem man er, og hvilken gruppe man tilhører, om den fremmer egne mål og interesser eller ikke.

Nikabrik er en forfærdelig tragisk person. Han står desværre ikke alene. Nogen gange kan vi endda selv spejle os i ham. Krigsrådet inde i højen ender med, at heksen vækkes til live med voldsom kamp og tumult til følge (side 161 ff.). Da alt er endt, siger kong Peter:

"Vi fik åbenbart gjort kål på alle vores fjender. Dér er troldkællingen. Hun er død" (Han skyndte sig at fjerne blikket fra hende.) Og Nikabrik er også død." (side 163)

Og som en slags gravskrift over Nikabrik siger Caspian:

" Jeg har medlidenhed med Nikabrik, selv om han hadede mig fra første færd. Han var blevet fordærvet af et helt livs lidelser og had. Hvis vi havde vundet en hurtig sejr, kunne han være blevet en god dværg. Jeg ved ikke, hvem af os, der dræbte ham. Det er jeg glad for." (side 164)

Også vi bør have medlidenhed med dem, hvis liv og skæbne ligner Nikabriks. Hoveren er ikke en af Åndens frugter. Og vi bør spørge vore samvittigheder, hvilken skyld og hvilket ansvar, vi kan have haft for, at nogen kan ende som Nikabrik. Hvilken dom, som venter den, som i det virkelige liv ligner Nikabrik, bør vi end ikke gisne om, kun Gud, som ser til bunds i alle ting og kender alle ting, og som er fuldkommen retfærdig men også barmhjertig på samme tid, ved, hvordan der skal dømmes.

Men vi bør også lade os advare af Nikabrik. For hornets kalden var blevet hørt. Hjælpen var på vej. I virkeligheden stod kong Peter inde i højen samtidig med, at Nikabrik udtalte sine bespottende ord og manede heksen frem, og Aslan var også i Narnia. Forløsningens time var faktisk inde. Men Nikabrik kunne ikke vente blot disse sekunder mere. Han havde truffet sit fatale valg, han havde afskrevet Aslan og allieret sig med hans fjende. Det nye Testamente advarer os mod netop den fare, som særlig nærværende og faretruende ved Jesu genkomst eller i de apokalyptiske kriser i kirkens og den enkelte kristnes liv. Dette sidste citat sætter dette i relief for os:

"Doktor Cornelius siger: "Jeg må tilstå - jeg kan ikke benægte det - at jeg er dybt skuffet over resultatet af vore bestræbelser". "For at sige det ligeud", sagde Nikabrik, "så er din pung tom; dine æg er rådne; dine fisk er ikke blevet fanget; du har brudt dine løfter. Træd tilbage og lad andre gøre arbejdet..." "Hjælpen vil komme," sagde Trøffelsnuser." "Jeg sætter min lid til Aslan. Vær tålmodig, som vi dyr. Hjælpen vil komme.

Måske er den allerede nået frem." "Bah!" snerrede Nikabrik. "Hvis det stod til jer grævlinger, skulle vi vente, til himlen faldt ned og vi alle sammen kunne fange lærker. Nej, vi kan ikke vente. Der er mangel på mad; vi mister flere krigere, end vi har råd til, hver gang vi støder sammen med fjenden; vore tilhængere forsvinder" (side 155).

Følge Aslan, hvad andre end vil
Dette bliver det sidste motiv fra "Prins Caspian", vi følger op på. Men det er også et af de motiver, som fylder meget ikke alene i denne bog - men også i "Hesten og drengen" og i "Sølvstolen". Et sted tidligt i bogen får børnene en tydelig fornemmelse af at være under en Højeres kommando. Det sker i det øjeblik, at det går op for dem, at deres "bortrykkelse" til Narnia fandt sted i samme sekund, som Caspian blæste i hornet (side 99-101). Omkring det udspiller sig følgende samtale:

"Ja," sagde Peter. "Jeg går ud fra, at det, der får det til at føles så underligt, er, at det i historierne altid er nogen i vores verden, som hidkalder andre. Jeg har aldrig rigtig tænkt over, hvor djinnen kommer fra." (djin - "ånden" i "Aladdin" eller "1001 nats Eventyr") "Og nu ved vi allesammen, hvordan djinnen må have det," sagde Edmund og kluklo. "Kors!
Det er en smule ubehageligt at vide, at vi kan blive tilkaldt på den måde. Det er værre end det, far siger om at være slave af sin telefon." "Men vi vil da gerne være her, ikke?", sagde Lucy. "Hvis Aslan har brug for os". (side 100 og 101)

Ikke mindst i en tid som vores, hvor næsten hvert et minut er planlagt, er det vigtigt at blive mindet om, at det hører med til at stå under Kristi kommando at blive bedt om at lægge vort eget fra os for at gøre det, han beder os om. "At Aslan har brug for det" burde for så vidt være begrundelse nok.

En del længere henne i historien, hvor Lucy er begyndt at blive opmærksom på, at Aslan er der og kalder på hende, men hvor hendes søskende og Trumfe ikke vil tro på hende, udfolder sig følgende længere samtale mellem Lucy og Aslan. Vi får kun plads til nogle få udpluk (side 133-152):

"Lucy," sagde han (Aslan). "Vi kan ikke blive liggende her ret længe. I har arbejde at gøre, og I har spildt megen tid i dag." "Ja, var det ikke ærgerligt? " sagde Lucy. "Jeg så dig, men de ville ikke tro på mig. De er alle sammen så .... " Dybt nede i Aslans krop hørtes en ganske svag knurren. "Undskyld," sagde Lucy, som forstod nogle af de ting, der rørte sig i ham, "det var ikke min mening at bebrejde de andre noget. Men det var da ikke min skyld, vel?" Løven så hende lige ind i øjnene. "Åh, Aslan," sagde Lucy. "Det kan du da ikke mene, det var! Hvordan kunne jeg ... jeg kunne da ikke være gået fra de andre og være kommet op til dig alene, vel? Kik ikke sådan på mig ... måske, ja, måske kunne jeg have gjort det. Ja, og jeg ville ikke have været alene, det ved jeg godt, ikke hvis jeg var sammen med dig. Men hvad ville det have nyttet?" Aslan sagde ikke noget. "Du mener," sagde Lucy temmelig spagfærdigt, "at alle ting så ville være gået godt - på en eller anden måde? Men hvordan? Aslan ... vil du ikke fortælle mig det? "
"Fortælle dig, hvad der ville være sket, mit barn? " sagde Aslan. "Nej. Det fortæller jeg aldrig nogen." "Ikke? " sagde Lucy. "Men enhver kan finde ud af, hvad der vil ske," sagde Aslan. "Hvis du går tilbage og vækker de andre og fortæller dem, at du har set mig igen, og at I allesammen bliver nødt til at stå op med det samme og følge mig - hvad vil der så ske? Der er kun én måde at finde ud af det på."
....."Nu, mit barn," sagde Aslan, da de var kommet gennem træerne, "vil jeg vente her. Gå hen og væk de andre og bed dem følge mig. Hvis de ikke vil, så må du i al fald følge mig alene." (side 137-138).

De følgende sider (side 139-145) handler om alt det besvær, og de mange skuffelser, Lucy har med det at få de andre til at følge, hvor meget de betvivler hendes historie og ligefrem opfatter hende som uopdragen og urimelig, og hvor alene hun er. Men til sidst ser de alle Aslan, og også Trumfe, som "slet ikke troede på løver", og han har da også noget at sige dem hver især. Det er ved slutningen af denne scene, at Aslan efter en "frygtindgydende pause" siger med dyb stemme: "Susan" (Susan er den, som har været mest afvisende over for, hvad hendes søster fortalte). "Susan svarede ikke, men de andre syntes, de kunne høre hende græde":

"Du har ladet dig lede af din frygt, mit barn," sagde Aslan. "Kom, lad mig ånde på dig. Glem din angst. Er du tapper igen?" "En lille smule, Aslan," sagde Susan. (side 146-147)

Det samme havde Aslan kort forinden gjort ved Lucy, som havde mærket "løvekræfter strømme over i sin krop". Og Aslan havde sagt til hende "Nu er du en løvinde. Og nu vil hele Narnia blive vakt til live igen. Men kom. Der er ingen tid at spilde" (side 138). Flere gange i denne beretning siges det på forskellig måde om

flere af dem, at mødet med Aslan eller bare fornemmelsen af eller bevidstheden om hans tilstedeværelse får trætheden til at forsvinde og giver ny kraft.

At følge Aslan kan gå over stok og sten, kan være tornet og besværligt, kan gå ad ukendte og besværlige veje og stier, stille en overfor det overraskende og uventede, kan efterlade en alene, spørgende og forvirret. Det kan gøre, at man kommer til at stå alene, men det tillader en ikke af den grund at blive dømmesyg, selvsikker og selvretfærdig . Men det er Aslan, de følger. Han leder ikke vild, han ikke bare bruger dem, men elsker dem. Han bringer dem den genrejsning, det nye mod, de friske kræfter de også behøver. Men de må følge ham uanset hvad, uanset om andre følger og uanset udfaldet. Der er kun en måde, de kan finde ud af det på, og det er ved at følge ham. Det er en passende udfordring at slutte vore studier i “Prins Caspian” med.

Helt har vi dog ikke sluppet den, for vi mangler at sige noget om vor kære ven, Rippitjip. Men vi møder ham igen i “Morgenvandrerens Rejse” og dér vil vi give ham den opmærksomhed, vi ikke har givet ham i studierne af “Prins Caspian”..